

NAALDKANT IN BRAKEL EEN EEUW GELEDEN

Lieve Okerman

Rond 1900 werden vier jonge zusjes, wonende op een boerderij in Zegelsem, nu deelgemeente van Brakel vanaf hun twaalfde jaar aan het werk gezet in de kantproductie, zoals het de gewoonte was in de streek. Onze informant (geboren in 1926), hoorde er tal van verhalen over van haar moeder, een van de zusjes, maar heeft haar zelf nooit kant zien maken. De meisjes gingen naar school tot ze elf waren. De kunst van het kantwerken werd daarna aangeleerd in de kantschool van het klooster van Opbrakel. De zusters penitenten van Sint-Franciscus leverden ook de patronen en dirigeerden in grote mate de productie.

De kant werd op de boerderij gemaakt met naald en draad, een techniek erg verschillend van de kloskant. Deze manier van kant maken vergde goede ogen, fijne vingers en heel veel geduld. De meisjes waren er de hele dag mee bezig, met uitzondering van een korte middagpauze van één uur. Tijdens de lange winteravonden werd er verder gewerkt in het licht van een petroleum-lamp: een quinquet (een quenking in het plaatselijk dialect) of 'lampe belge'. Het licht werd versterkt met behulp van een glazen bokaal gevuld met water. De oudste zus dreef de jongeren met ijzeren hand aan. Zo gooide ze bijvoorbeeld de teergeliefde pop van haar jongere zus, die toen nog een kind was, in

de stoof. Daarmee mocht ze niet langer haar tijd verprutsen. Aan het werk! Het inspanning en concentratie vergende priegelwerk werd twee maal per week onderbroken. Op woensdag, de wekelijkse marktdag, ging het meisje boter leveren aan enkele vaste klanten in Ronse, ruim tien km. te voet langs landelijke wegen. Onderweg sloten andere jonge marktgangers zich aan. Op zondag trok ze naar de mis en de vespers in Zegelsem en ook naar de zondagsschool, waar ze vooral plezier vond in de kooklessen.

De foto's tonen een kanten kraag en een vlinder (het lijfje ca. 6 cm), bestemd als versiering voor een dameschoed. Volgens de familieoverlevering werden ze door het meisje tijdens de oorlog 14 - 18 gemaakt voor zichzelf omdat er in die jaren geen afzet was. In normale tijden was de productie bestemd voor rijke Brusselse dames, zo vertelde ze aan haar dochter. Toen de kantwerkster, de dertig al gepasseerd, trouwde, hield ze aan al dit werk de twee hierbij afgebeelde kantwerkjes over samen met haar spaarboekje. Daar stond net genoeg op om twee biggen te kopen.

(interview afgenomen op 30 november 2015 door Lieve Okerman)

Naschrift

De foto's geven een mooi, maar toch nog gebrekkig idee van dit uiterst fijn werk. De getoonde twee stukken zijn gedurende een eeuw zorgvuldig bewaard gebleven, gewikkeld in blauw papier en opgeborgen in een sigarendoos uit die tijd. Chantilly, kloskant met meestal zwarte draad was een specialiteit van het naburige Geraardsbergen en omliggende. Op Wikipedia valt te lezen hoe de kantproductie in dat stadje tot omstreeks 1870 bloeide en daarna langzaam maar zeker wegwijnde. Tijdens de eerste wereldoorlog kwam er nog een kortstondige opflakking. Men sprak zelfs van 'war laces'. De hier getoonde stukken zijn producten van een gelijkaardige huisnijverheid, maar het is naaldkant, geen kloskant.